Ч. 253 (14.150). Львів, понеділок 23. вересня 1935. Pocztowa opłata opłacona ryczałtem. Рік LVI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конта почт. щадн. 504.060, 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Чехословаччині 30 ч. к. — в усіх прочих краях по 7·50 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Вийшли з Берези Картуської.

У минулу суботу увільнили з Берези Картуської 48 інтернованих. У цьому 38 українців, між ними 2 комуністів із Волині, решта з Варшави, Новгородщини і Полісся.

1) Скробка Олекса, студ. техн. з Жовківщини, 15 місяців.
2) Тюшка Осип. студ. прав, Долина — 15 м.
3) Федак Волод., абс. гімн., Перемишль — 15 м.
4) Горбовий Ярослав, студ. техн. Долина — 15 м.
5) Данчевський Андрій, абс. гімн. Жидачів — 15 м.
6) Барабаш Гриць, м-р прав, Стрий — 15 м.
7) Бігун Микола, прив. уряд., Львів — 15 м.
8) Небожук Волод., м-р прав, Сокаль — 15 м.
9) Старух Богдан, абс. гімн., Бережани — 15 міс.
10) Павлишин Осип, уряд. „Будучности“, Тернопіль — 15 м.
11) Пашковський Богдан, студ. техн. Бережани — 15 м.
12) Кінаш Ілля, студ. техн., Тернопіль — 15 м.
13) Серветник Евген, абс. гімн. Луцьк — 15 м.
14) Янкевич Геннадій, абс. гімн. Рівне — 15 м.
15) Кудра Олекса, селянин, Костопіль, 15 м.
16) Гоцький Волод., уряд. книг. „Н. Т. Ш.“, Кремянець, 15 м.
17) Роговський Волод., зарібник селян., Тернопіль, 12 м.
18) Ґадьо Волод., студ. музикольогії, Жовква, 12 м.
19) Перун Теодор, абс. гімн., Яворів, 11 м.
20) Куцанець Волод., абс. гімн. Яворів, 11 м.
21) Мурій Богдан, м-р. філ., Тернопіль, 11 м.
22) Зубик Михайло, торг. помічник, Тернопіль, 11 м.
23) Кульчицький-Ґут Роман, м-р. прав., Самбір, 10 м.
24) Іваницький Роман, торг. пом., Бересть, 10 м.
25) Пеленський Любомир, студ. прав, Перемишль, 9 м.
26) Боринець Андрій, студ. філ., Станиславів, 9 м.
27) Церневич-Яковлів Кость, студ. техн., Остріг, 9 м.
28) Паладійчук Роман, журналіст, Львів, 6 м.
29) Вишнівський Сергій, ред. „Волин. Неділі“, Луцьк, 4 м.
30) Вітрюк Павло, бухальтер — Ковель, 3 міс.
31) Процишин Теодор, селянин — Тернопіль, 3 міс.
32) Корнелюк Ігор, муляр — Луцьк, півтора міс.
33) Клос Роман, дир. „М. С.“ — Луцьк, півтора міс.
34) Новак Семен, селянин, Рівне, півтора м.
35) Ковальський Роман, студ. філ. — Станиславів, 1 міс.
36) Рибачек Роман, студ. техн. — Львів, 3 тижні.

2 українські комуністи з Волині Марищук і Микитчук.

Загальні Збори Товариства „Учительська Громада“.

В неділю 22-го ц. м. відбулись Загальні Збори „Учительської Громади“, товариства українських учителів середніх шкіл. На збори приїхали делегати філій Товариства. Проводили Зборами голова Т-ва Володимир Радзикевич і п. Павлюх, секретарювали д-р Лев і Сиротюк.

Після добре приготованих звітів Радою Т-ва йшла жива, ділова дискусія про всякі професійні та загальнокультурні справи. Запропонована комісія-матка представила кандидатів до нової Управи, яку Загальні Збори приняли одноголосно без голосування. У склад нової Ради ввійшли: В. Радзикевич, голова, далі пп. Павлюх, Біленький, Лев, Зелений, Грицак, і як заступники: Мартинець, Балаким, Мельник. Від приватних учителів увійшли до Ради: О. Терлецький і Микетей, як заступники: Витанович і Матіїв-Мельник.

Точний звіт із зборів подамо завтра.

Італійська рада міністрів
не приняла предложень ради пятьох.

РИМ, 21. 9. ПАТ. Рада міністрів зібралася нині рано в год. 11. під проводом шефа уряду. Шеф уряду зложив обширний 1-годинний звіт про політичне та військове положення, яке зазначилося за останні дні. Мусоліні відчитав і заявив рапорт, що його закомунікував проф. Мадаріяга, предсідник комітету 5-х шефові італійської делегації в Женеві.

Рада міністрів ухвалила таку постанову: Рада міністрів приняла до відома предложення, що містяться в рапорті комітету 5-х. Рада міністрів розглянула їх уважно. Рада міністрів, доцінює змагання, зроблені комітетом 5-х, одначе мусить признати, що ті предложення годі приняти, бо не дають найменшої основи, що вистарчала би для оконечних висень, які оконечно та справді бралиб під увагу права й життеві інтереси Італії.

Рада міністрів закінчила засідання в год. 13.

Щоби слідкувати далі розвиток політичного положення та полагодити денний порядок адміністраційного характеру, рада міністрів збереться знову у вівторок 24 вересня.

»Саботажисти« в донецькім басейні.

(РО). Большевицький уряд повів нову акцію за „ударництвом“ між вуглекопами Донецького басейну, щоб збільшити кількість добуваного вугілля і побороти настрої проти механізації. Ком. Орджонікідзе напятнував усіх противників цього руху „саботажистами“. „Ізвестія“ і „За індустріялізацію“ поміщують низку телеграм з Донецького басейну про поширення фронту „саботажистів“, до якого пристають не тільки робітники, але також інжинери та управителі. В багатьох випадках члени партії обстають теж за робітниками проти їх визиску. „За індустріялізацію“ наводять теж низку прикладів спротиву управителів. Одначе большевицька преса не освітлює самої справи. Можна здогадуватися, що опляканий стан копалень не дозволяє на наглe заведення механізації без нараження на велике ризико робітників і самої праці. Жалюгідні умовини праці не відповідають вимогам охорони життя робітників. Спротив управителів можна виясинти сумним досвідом з вислідів „ударництва“ підчас першої пятирічки, коли то невикваліфіковані „ударники“ нищили машини.

ЕКСПОЗЕ ЛЯВАЛЯ.

ПАРИЖ, 21. 9. ПАТ. Тригодинні наради французької ради міністрів закінчилися затвердженням буджету на 1936. і низкою ухвал адміністраційного характеру.

Прем. Лаваль в експозе м. і. сказав, що в інтересі французького народу є, щоб порозуміння між Парижем і Льондоном не захиталося. Та з тої самої рації підкреслював значіння французько-італійської приязни.

Опісля рада міністрів розглянула наслідки, які міг би потягнути за собою вибух італійсько-абісинської війни. Кажуть, що деякі міністри звсували напрямну французької політики так, що вона ближча англійського становища та підкреслювали безпосереднє зближення Франції до Англії. Це значило би, що з хвилиною, як Англія пристосувала би економічні й фінансові санкції, Франція станула би по англійському боці. Премієр Ляваль не є цієї думки, та деякі урядові елементи радіб нахилити його до того.

ГЕН. НОБІЛЕ ВІЗВАЛИ ДО РИМУ.

ПАРИЖ, ПАТ. „Матен“ повідомляє з Льондону, що згідно з телеграмою з Москви, генерала Нобіле, шефа італійської арктичної виправи з 1928 р., візвав італійський уряд, щоб негайно вертався до Риму. Ген. Нобіле від 3 літ працює з большевицькими інжинерами при будові літаків.

ЩО ДОМАГАЄТЬСЯ МУСОЛІНІ.

ЖЕНЕВА, 22. 9. ПАТ. Барон Альоїзі дав нині вияснення Мадаріязі в справі мінімума домагань Мусолінія.

Мусоліні домагається: 1) установлення коридора через західну Абісинію. Коридор, що мав би йти на захід від Аддіс Абеби, був би сполукою Еритреї з італійським Сомалі. Це рівнялося би окруженню більшої частини Абісинії Італією, 2) Доступ до моря; Абісинія діставаб так, що створилиб спеціяльний коридор через італійську територію в Еритреї або в Сомалі. Абісинія малаб так до вжитку одну в італ. пристаней на одній з цих територій, 3) Мусоліні критикує предложення комітету 5-ох як невистарчальні, бо вони зовсім не заторкують справ армії. Мусоліні домагається частинного розброєння абісинської армії, а решта армії, щоб була під контролею Італії.

РАДИКАЛІВ ВІДСИЛАЮТЬ ДО СОВІТІВ.

НЮ ЙОРК, 6. 9. (Вл. кор.) Недавна облава на небажаних чужинців в Америці дала нагоду агентам департаменту справедливости призбирати кількасот радикальних агітаторів на Елис Айленд, щоб їх депортувати в Европу. Придержали між іншими Івана Уїча, мабуть словінця, що походить з колишньої Австрії, але тепер його родинне містечко належить до Італії. Отже його мали депортувати до Італії. Та Уїч випросився, щоб його вислали в Совітську Росію, бо боїться, що в Італії його розстріляють. І справді, йому дозволили виїхати в Совіти.

СССР. ВІЗЬМЕ УЧАСТЬ У САНКЦІЯХ.

Аг. Авас повідомляє з Москви: Відкинення Італією предложень комітету пятьох не викликало надто великого здивування. Становище СССР. не зміниться. Щоправда СССР підтверджує політику Ліґи, одначе не є правдоподібне, щоб узяв участь у військових санкціях. Візьме мабуть участь в економічних санкціях.

Велика звишка цін на пшеницю.

У вівторок 17 вересня ц. р. на збіжевій біржі у Ліверпулі підскочила пшениця з 6 шилінгів і 2¼ пенса до 6 шилінгів і 6 пенсів за 100 фунтів себто за 45½ кг. коло 8.50 зол. Це найбільша звишка, яку занотували в однім дні за останніх пять років.

ЗАГОСТРЕННЯ МІЖНАРОДНЬОГО ПОЛОЖЕННЯ ПРИЧИНОЮ ЗВИШКИ.

Причиною цієї великої звишки ціни на пшеницю є острах млинарів, що загострення теперішнього міжнародного положення може припізнити доставу сирівця, спричинити звишку коштів перевозу й обезпечень. Тому млинарі скуповують з поспіхом пшеницю.

НЕВРОЖАЙ ПШЕНИЦІ.

Крім того на ринках держав, які вивозять пшеницю, ціни звишкують тому, що цьогорічний урожай пшениці гірший від середнього. І так в Аргентині, яка найбільше вивозить пшениці з усіх держав, минулорічні запаси майже вичерпуються, а погана погода не ворожить добрих зборів. Урожай у Злучених Державах теж малий. Здогадуються навіть, що цьогорічний збір пшениці не вистане навіть на потреби внутрішнього ринку. Тому покищо нема страху, щоб Злучені Держави вивозили ще пшеницю. Лишається ще Канада, яка не думає вивозити пшениці „за всяку ціну" навіть зі запасів з минулих років.

Постійні несподіванки викликує обчислення цьогорічного урожаю. Останні обчислення устійнюють цьогорічний урожай на 20 мільйонів сотнарів більше від минулорічного. А тому, що запотребування держав, які довозять збіже, сягає коло 140 мільйонів сотнарів і цей минулий рік уважають неврожайним, слід сподіватися, що давні запаси зменшаться. Відомо, що дволітній неврожай зменшив ті запаси на 87 мільйонів сотнарів, зі 169 на 82 мільйони. Ці догідні умовини впливають на звишку цін. Одночасно слід додати, що цей зріст цін є постійно умовним і рішуче далекий від поплатности продукції.

У Злучених Дежавах в останніх часах нотували пшеницю по 91.75 центів за бушель себто за 36.35 літрів. Щоб оплатилась продукція пшениці, американський фармер повинен дістати найменше 1 доляра за бушель пшениці.

ЗНИЖКА ЦІН НА ЖИТО.

На жито конюнктура далі недогідна, а відношення ціни жита до ціни пшениці у порівнанні з минулим роком постійно дуже низька. Причиною низьких цін є надто великі запаси кукурудзи і гін деяких держав, в останнім часі Бельгії, до самовистарчальности, які намагаються унезалежнитись від довозу паші для годівлі тварин. Таким чином розміщення жита на дотеперішних ринках, яке вживали на корм для тварин, буде ще трудніше ніж дотепер.

ПЕРЕД МАСОВОЮ ПОДАЖЮ ЗБІЖА У ПОЛЬЩІ.

На ринках у Польщі звишкова тенденція треває далі на всі роди збіжа, найслабше на жито. Броварняний ячмінь нотували минулого тижня по 16.50 до 17.50 зол. за сотнар себто майже на 5 зол. менше ніж минулого року. Цю звишку слід оцінювати з великою обережністю, бо ціни на збіжа все ще нижчі від минулорічних. Біржа у Варшаві нотує по 12.25 за сотнар при подажі коло 250 тон жита денно, себто стільки, скілько потрібно на прохарчування населення Варшави. Ця невеличка звишка є при мінімальній подажі жита тому, що до 15 жовтня ц. р. припинені екзекуції за податки і розмірно більшою поплатністю годівлі тварин. Далі цьогорічний збір жита є теж менший ніж минулого року. До того селяни мають великі втрати паші і частину запасів жита вживають на годівлю тварин.

Одначе нема двох думок, що селяни кинуть в найближчих тижнях більшу кількість збіжа, щоб рятуватись перед податковими екзекуціями, які будуть стягати скарбові уряди безоглядно негайно по 15. жовтні ц. р. Скарбові уряди дістали приказ стягати всі податки, яких платність припадає тепер і ті всі залеглости, яких не торкається розпорядок міністра скарбу про полекші у сплатах податків.

За океаном.

УКРАЇНСЬКА ЖІНОЧА ВИЩА ШКОЛА В КАНАДІ.

З початком вересня ц. р. українські Сестри Служебниці отворили у Мондері, Альберта (Канада), в Інституті св. Йосифа, цілу вищу школу для дівчат, грейди 9, 10, 11 і 12-ий. Наука буде відбуватися за програмою прилюдних шкіл і під контролею департаменту освіти. Свідоцтва таксамо важні, як у публичних школах. Вчитимуть кваліфіковані сестри-вчительки. Крім того будуть приготовляти до іспитів з музики на фортепяні, ґітері й мандоліні. Також будуть учити малювання і всяких жіночих робіт. Сестри в минулому році вже вели дівочу школу у всіх ґрейдах до 11. включно. а тепер прибуває 12-ий ґрейд, отже буде повна вища школа. Учениці можуть мешкати в Інституті, де будуть мати харч та опіку, або мешкати на приватних кватирах.

ДЕНЬ МОЛОДІ У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ, ПА.

Перший День Молоді відбувся у Філядельфії в неділю 4. серпня у приявї трьох тисяч гостей. У програмі свята взяло участь 135 змагунів та 14 молодечих клюбів Філядельфії, Френкфорду, Елизабету, Миллвилл і Трентону.

Організованим виступом, працею та молодечим запалом наша молодь добула не тільки щире признання й любов загалу, але теж вказала йому успіхи обєднаної громадської праці.

Колиж на грудях переможців змагунів заблисли золоті, срібні і бронзові відзнаки із жовтоблакитними лентами і тризубом, а молодечі клюби підняли в гору добуті ними трофеї, то в душі кожного приявного зродилось одно бажання, щоб другий День Молоді відбувся ще краще, ще величавіше. Всі дивувались, як наша молодь власними руками переробила звичайну фармерську дорогу на шлях змагань; здисципліновано виконували змагуни прикази проводу та як щиро вони себе взаїмно витали!

Молодь відчула, що вся філядельфійська громада піддержує її зусилля, бо всі організації і наші парохії не тільки запросили на це свято своїх членів, але навіть відклали на інші дні свої пікніки, щоб свято молоді вийшло якнайкраще. Молодь оцінила як слід і підтримку наших головних орґанізацій, У. Н. Союзу, У. Р. Союзу і Провидіння за їх трофеї, висилку окремих представників на це свято й моральну поміч преси, зокрема „Свободи", „Народньої Волі" і „Америки".

Змагаючим молодечим клюбам роздано нагороди. Для поодиноких змагунів роздано 51 відзнак золотих, срібних та бронзових як символ першого, другого і третього місця у змаганнях.

Трофеї наших головних організацій призначені загально для молодечих українських клюбів у Злучених Державах. Щоб дати змогу всім

ВАСИЛЬ МАКОВСЬКИЙ. 45)

ҐМІНД.

ТАБОР УКРАЇНСЬКИХ ЗБІГЦІВ І ВИСЕЛЕНЦІВ У ЧАСІ СВІТОВОЇ ВІЙНИ 1914—1918.

Спогади зперед 20-ти літ.

VIII.

ҐМІНДІВСЬКІ ВИСЕЛЕНЦІ ПРИ ПРАЦІ.

„Боже допоможи, а ти, небоже, не лежи!"
(Нар. приказка.)

На початках війни в 1914. році верховодні державні чинники не мали гадки творити з виселенців запасові збірники людської робучої сили. Та затяжна війна і нестерпні умовини життя, серед яких опинилося запілля, позбавлене мільйонів дужих рук до обслуговування ріжнородних варстатів праці, небавком звернули їх увагу на скупчені в таборах людські маси і привели на гадку вихіснувати ту нечинну енерґію до всіляких, в першу черґу рільних робіт, до яких галицьке населення найбільш було приспособлене. Розпорядком з 22. лютого 1915. р. австрійське міністерство внутрішніх справ визначило для поодиноких коронних країв чисельно устійнені скількости робітників до пільних сезонових робіт, а саме: для Чехії — 3.000 людей, для Морави — 1.500 людей, для Каринтії — 200 людей, для Стирії — 1.200 людей, для всіх інших, віденським рільничо-господарським товариством репрезентованих австрійських країв разом — 5.000 людей і позволило набирати й контрактувати тих робітників у таборах воєнних виселенців. З цього слідувало би, що між причинами пізніших масових виселень не на останньому місці була журлива гадка за руки до праці; тим паче, що крім Галичини всі краї австрійської монархії не мали і до війни зайвих трудових рук, коли постійно мусіли запомагатися галицькими сезоновими робітниками. І в 1914. році, після вибуху світової війни, в поважній скількості заповнились ними табори виселенців. З дому пішли вони на роботи з весною; та вже не встигли перед захопленням краю москалями вернутися в осени домів. Після довгих, нераз лячних блукании, опинилися в таборах: польські сезонові робітники головно в Хоцені, українські — у Ґмінді і Вольфсберґу; але частинно і в Хоцені.

Держава мала ще одно добре джерело набирання рук до праці — табори полонених і ними покористувалася. Та рільничо-господарські товариства, що мали змонополізоване у своїх руках посередництво праці, лиш у крайній біді користувалися полоненими. За тверді умовини покладав уряд дотично полонених і за велика ще тоді за них грозила відповідальність. Що найважніше: досвід виявив, що видатність праці полонених була багато менша, як наших виселенців.

Крім державних воєнних фабрик засилювалися в ґміндівському таборі робучими руками в першу черґу три головні робітничі централі: у Відні, Празі і моравському Берні. Позатим, як випадало, ґміндівський табор давав робітника на Мадярщину, до Босни, а то й поза кордони держави — до Альбанії, Данії і Прус. Управнені централі висилали до табору принагідних або постійних відпоручників, які розшукували і контрактували людей на місці. Між тими товариствами бували нераз гострі конкуренційні тертя, які обивались нерідко об баракову управу, а було, що й об міністерство. Умовини робіт були устійнені на письмі, проте траплялись — що правда винятково — демаґоґічні обдурювання й обіцювання, щоб лиш людей залапати. Бо в міру, як війна затягалась, росло запотребування, гіршали умовини прожитку, а подача праці меншала.

Та під весну 1915. року ґміндівський табор ще кишів від многих робучих рук, що бажали конче з табору видобутися. Про те, щоб війна мала тягнутися роки, нікому в голові не свитало. Всі жили непохитною вірою і надією, що найдалі до зими з війни і сліду не лишиться. Табор щойно вилазив з землі, творився. Не було в ньому зразу найменшої розваги ні для душі, ні для тіла. Ні церкви, ні школи, ні шпиталів, ні доріг, ні світла, — лиш дошкульні, осоружні обмеження особистої волі на кожному кроці. Тому, коли в лютому 1915. р. оповіщено дозвіл контрактуватись до сезонових пільних робіт, всіх огорнула, начеб яка дурійка — йти на роботи денебудь, щоб тільки з табору... Всі надіялися — в осени після скінчених робіт вже просто вертатись домів. Цим пояснюється, що подача праці була тоді втроє більша від запотребування.

(Продовження буде.)

клюбам взяти участь у змаганнях на другий рік і до них як слід підготовитися, зорганізовано при Злучених Організаціях Комітет, який у короткому часі проголосить день і місце Другого Дня Молоді та обовязуючі правила для змагунів у всіх родах спорту.

УКРАЇНСЬКЕ ТОВАРИСТВО „ПРОСВІТА" В АРГЕНТИНІ.

Українське Товариство „Просвіта" в Аргентині відбуло 28. липня піврічні загальні збори при участи поважного числа членів та відпоручників від філій з місцевостей: Беріссо Док Суд, Пінейро, Валентіян Альсіна і Росаріо. Збори відбулися в домівці Центрального Товариства „Просвіта" в Буенос Айрес, якими проводили О. Кузьмич, голова і М. Данилишин, секретар.

Після вступних формальностей були звіти з діяльности Товариства і його секцій, які збори злобрили, ухвалюючи довіря виділові та управам його секцій. Потім обговорено декілька актуальних справ та рішено поширити акцію збірок на фонд будови Народнього Дому в Буенос Айрес, а також поширити діяльність Товариства та його секції „Рідна Школа"

Товариство „Просвіта" в Аргентині — це найстарше українське товариство на тій території, яке істнує вже 11 років і від 1932 року визнане аргентинською владою як „правна особа з відповідним статутом, що обовязує на цілу державу. Начисляє воно 20 просвітних гуртків, які називають себе філіями, в котрих гуртується тепер коло 1.000 членів.

При згаданих філіях істнують 16 аматорських гуртків, 6 хорів та 5 відділів „Рідної Школи". Піврічний касовий оборот Товариства разом з його секціями і філіями досяг понад 35.000 пезів, — а загальне майно вартує 75.000 пезів, у що входять 5 власних домів, які мають філії в Беріссо, Док Суд, Трес Капонес і Віжа Ангела. Кілька філій, як у Розаріо, Серру Азул, роблять заходи для будови власних домівок.

Центральне Товариство започаткувало теж збірки на фонд будови Народнього Дому в Буенос Айрес та успішно продовжує ту акцію. Є надія, що з часом повстане Український Народній Дім у столиці Аргентини, який стане осередком організаційного життя численної української кольонії під сонцем широкої Аргентини.

Рідношкільний іспит Стийщини.

ЯК ВІДБУЛОСЬ ПОВІТОВЕ СВЯТО „Р. Ш." У СТРИЮ

(Звідомлення власного висланника.)

Стрий, 21. вересня.

Стрийщина мала сьогодні свій день: підраховувала, як своїть вона на рідношкільнім фронті, виявляючи це Повітовим Святом Рідної Школи, влаштованим зах. Повітового Кружка Рідної Школи, на чолі якого стоїть адв. д-р Антін Гарасимів, а в виділі: Соколовський, Нарожняк, Кузів, Янів, Кузьмаківна, Кравчик. Повітовий Кружок обіймає 64 Кружків Р. Ш. в повіті, при яких є 31 дільних гуртків доросту (яких 1.500 молоді), зорганізованих щойно в цьому році. Крім цього утримує Пов. Кружок Р. Ш. у Стрию 7. кл. нар. школу, середню школу нового типу, 5-ий рік семинаря і 7-а кляса старого типу.

ПЕРЕДПОЛУДНЕВА ЧАСТИНА СВЯТА.

Стрий, осяяний сонцем погідного дня, має від самого ранку святочний вигляд. З усіх сторін спішив до нього, під церкву й на площу, нарід зі сіл, серед нього молодь у народніх строях, що засипувала вулиці ніби кольоровими квітками. Останні йшли на площу „Погоні", де відбувалися проби до вправ.

Перша частина свята відбулася в парохіяльній церкві, точніше — на майдані біля неї, де уставлено полевий вівтар для богослуження. До врочистого богослуження в намірені Р. Ш. ставув о. Б. Охримович з Завадова в сослуженні о. Браля зі Стрілкова та студ. теол. М. Пронюка. Перед вівтарем уставлено лавки для делеґатів і гостей, збоку стояла кольона учениць рідношкільних шкіл. До богослуження співав добре вишколений та зорганізований хор. чит. „Просвіти" з Голобутова під дир. Е. Пасіки, що й закінчив Службу Божу піснею „Боже, вислухай благання". Відповідну проповідь виголосив палко і зворушливо, виказуючи на багатьох прикладах значіння рідної школи, о. Гаврилишин. На богослуженні було яких 2.000 народу зі Стрия і сіл, але вражав брак інтеліґенції, навіть делеґатів від місцевих установ.

Після богослуження на площі відбувалися проби вправ, до яких приграла стрийська трубна орхестра, та які тревали до 2. год. пополудні. Вже ця проба показувала, що свято підготовано гарно: незвичайна дисципліна вправляючих, гідні однострої їх (нар. стрій у дівчат і білий, полотняний у хлопців) та рухливість впорядчиків, заповідали згори, що свято вдасться на 100 відсотків.

ПОПОЛУДНІ.

Пополудні надтягнули над Стрий темні дощеві хмари. На площу, на якій є вигідна трибуна, почала напливати публика, серед неї більшість — селянство.

В год. 3.30 пополудні орхестра почала свято маршом, під який на площу почали входити кольони доросту, на переді дівчат, за ними дівчат і хлопців. Останні були зложені так, що в кожній чвірці йшло 2 хлопці і 2 дівчині. Рівним, завзятим маршом обійшли кольони під пров. начальника Повітового Руханкового Союзу Бартова майдан, віддефілювали під оплески трибуни перед головою Пов. Кружка, делеґатом Гол. Управи проф. Ластовецьким та представниками рідношкільних делеґацій сусідних повітів і врешті уставилися на площі у виді величезних букв „Р" і „Ш". Тепер дорібст станув на „позір", публика підвялася і під спів рідношкільного гимну на щоглу витягнено жовто-блакитний прапор. Ця хвилина була повна врочистости.

Тепер розпочав свято промовою голова Пов. Кружка д-р А. Гарасимів. Говорив коротко, ядерно, палко і рішуче. Про значіння своєї школи, про мету Р. Ш. і її доріст, привитав делеґатів і закінчив свою промову окликом: „Рости молоде Україні на славу!" Промову зустріла публика окликами „славно!" і бурхливими оплесками. З черги довшою промовою зясував завдання Р. Ш. і мету доросту делеґат Гол. Управи проф. Ластовецький, вказуючи, яке значіння має для нас національне виховання і бажаючи молоді успіхів у праці над собою. Промову зустріли теж грімкі оплески.

По промовах почалися вправи. Сорок дівчат зі Синевідська в однакових спідничках і сорочках вивели гаївки, при чому серед них звертала на себе увагу солістка з дуже добрим голосом. Потім 290 дівчат вивело збірні гаївки: на площі гуляло 7 великих коліс, ходив жучок, потім клалися дві довгі на всю площу лави, врешті хрести і ефектовний вихід вужем. І перші і другі гаївки зібрали громові оплески, але найбільше зібрали їх масові вправи молоді, що одна за одною були великою чудовою картиною ритму, руху, дисципліни і кольориту. Нарешті вже зовсім у присмерку вивели дівчата рідношкільного доросту до пісні „Чорна pілля ізорана" — що своєю пливкою ритмікою та словами пісні викликала велике незабутнє враження.

Пізно вечором сходила публика вправляючі з площі, де пережила Стрийщина свій великий день. Був цей день доказом всім, що Рідна Школа творить великі цінності, доказував він, що щойно з цього доросту, який вона плекає і який був на святі, виростуть справжні повновартні громадяни. А провідникам рідношкільної праці в повіті доказав цей день, що їх праця находить широкий відгомін і має повний успіх.

У святі взяло участь 504 дівчат і 255 хлопців рідношкільного доросту, разом 759 молоді. Публики було не більш тисячки; чомусь знову інтеліґенція Стрийщини не зацікавилась тим, що діється в її повіті і видці, за виїмком кількох лавок трибуни, були самі селяни. І ще одно: впорядчики не повинні були робити таких довгих павз між точками програми, бо це розтягло її до ночі, а деякі точки, м. і. і кінцева дефіляда, мусіли відпасти.

Та назагал Стрийщина повинна бути вдоволена, що має рідношкільних робітників, які дають їй підстави найкращої округи і молодь, що росте під крилами Рідної Школи, молодь — друга підстава найкращої будучности Стрийщини. Свій іспит рідношкільний вона здала в суботу ц. м. дуже добре і дай Боже, щоб і в інших ділянках вона мала такіж успіхи.

Анатоль Курдидик.

ЛЕТ ІЗ АМЕРИКИ НА ЛИТВУ

НЮ ЙОРК, 21. 9. ПАТ. Летун Фелікс Ваіткус, американський литовець, вилетів нині в год. 6.45 (ам. час) із Лонґ Айленд, до самітного лету через Нову Землю, Ірляндію, Англію, Данію, Балтійське Море та Клайпеду.

З нових видань.

Д-р І. Витанович: ВОЛОДИМИР НАВРОЦЬКИЙ (1847—1882). Перший український статистик-економіст в Галичині на тлі своєї доби. Львів 1934.

Наші господарські діячі давнішої доби назагал мало звісні. Повolі переходять у забуття також діячі новіших часів, бо їх праця не така голосна, як політичних, а навіть культурних діячів. Слід повитати із признанням працю д-ра Витановича, який зобразив нам життя і труди дуже заслуженої людини для нашого господарського відродження, про яку мало хто щось ближчого знав. Праця оперта на широкому малюнку доби пок. Навроцького, так, що є важним вкладом в історію нашого народнього відродження.

На зміст праці автора зложилися спомини сучасників і наслідників Н-ого, про нього і його вплив на них, далі нарис нашого народнього життя починаючи від 1848 р. і у звязку з тим біографія В. Н-ого. Навр. вже від шкільної лавки цікавився нашим господарським життям, а добувши фахову освіту віддав усі свої сили, поза важкою урядовою працею для хліба, на послуги рідного народу, хоч зазнав важких життєвих переходів за цю народню працю. Вона була письменницька, наукова і літературно-публіцистична, бо Н. скоро опинився на чужині в Ряшеві, та вона тим цінніша, бо в нас все була і є ще досі недостача теоретиків, що зуміли би науковими методами проаналізувати народне життя у його ріжних проявах, та поставити програму праці оперту на справжнім знанню життя народу і його потреб. Це не був дилетант-всезнайко, що тим певніше виголошує свої осуди, чим менше знає і красномовністю добуває славу народнього діяча і спасителя, та часто відкриває те, що вже давно світ знав. Н-кий був людиною, що добула високу економічну освіту і пильними студіями життя народу опираючися на статистичнім матеріялі, зібранім великим зусиллям дала ряд праць цінних для пізнання справжнього господарського життя нашого народу в його добі.

Свою письменницьку діяльність почав Н-кий ще в гімназії як літературний критик, пізніше як популяризатор рідного землезнання й історії, далі як сатирик, що талановито змалював галицькі відносини та будив нові гадки, вкінці занявшися етнографічними студіями, скоро від них перейшов на суспільно-економічні теми, які були у нас тоді новиною. Приглядаючися пильно і критично життю народу він бачив його недостачі в порівнянні з життям інших народів, тож почав збирати статистичні дані, щоби числами промовити до земляків і вказати їм, як працювати для його піднесення. Його статті в краєвих а також у загряничних журналах обговорюють такі болячки, як невідповідне відношення українського елементу до польського і жидівського в промислі і торговлі, з особливою увагою на велику шкоду, яку терпить нарід внаслідок визиску чужою торговлею. Далі звертав він увагу на лихву, пиянство, експльоатацію робітників на селі, т. зв. порції, податки, задовження народу і обман, якого жертвою падав, покривдження українців у шкільництві та право пропінації. Всі вони торкались пекучих справ нашого громадянства, а всі основані на точних статистичних даних, якими він побивав голословні арґументи противників, що боронили визискувачів народу.

Передчасна смерть не дозволила Н-ому викінчити багато намічених праць, та вже тими, які він опублікував заслужився дуже рідному народові заохочуючи до праці і боротьби за кращу долю його синів та даючи їм цінні вказівки до того діла. Можна його вважати за предтечу наших господарських діячів новішої доби, бо він своєю суспільно-науковою творчістю підготовив ґрунт для практичних діячів, щоб поліпшити економічний стан Галичини. Його деякі праці не втратили ще нині на актуальности. Із публікацією д-ра Витановича повинні наші громадські діячі познайомитися.

Д. Коренець.

За поширення фахової освіти.

ФАХОВО-ДОПОВНЯЮЧА ШКОЛА Р. Ш. В ТЕРНОПОЛІ.

Від 8 літ істнує в Тернополі фахово-доповняюча школа Кружка „Рідної Школи", що поборовши багато трудношів, тепер щораз ліпше розвивається. Покищо школа не має вправді права прилюдности, але вже від чотирьох літ відбуваються там так звані кінцеві іспити для учнів найвищої, себто третьої кляси. Наслідком цього покінчення цієї школи та зложення кінцевого іспиту дає учневі право кінчити подібні державні школи і тимсамим право переходити на вищі щаблі ремісничої ерархії, зокрема здавати челядничий, опісля майстерський іспит та здобути самостійний варстат праці.

На жаль, фреквенція школи розмірно невелика, бо у минулому році 1934/35 було всього 54 учнів, а саме у І. кл. 25, у ІІ. кл. 19 і в ІІІ. кл. 10. До кінцевого іспиту приступило 10 учнів і всі вони іспит зложили та дістали відповідні свідоцтва. Іспит відбувся під проводом делегата львівської Шкільної Кураторії, яким був директор місцевої державної промислово-механічної школи інж. Ліпа, що висказав своє признання управі школи й учительському зборові за доцільне ведення школи.

Управителем згаданої школи вже від чотирьох літ є емеритований професор гімназії Павло Дяків; в учительському зборі крім учителів середніх і вселюдних шкіл є заняті постійно дві фахові інжинірські сили, один інжинір-механік і другий інжинір-хемік. Управа школи й учительський збір докладають багато праці і зусиль, щоби школу поставити можливо якнайліпше й дати учням фахове знання та при цьому і національне виховання, чого не може дати чужа школа. Видатки на школу покриває в цілости Кружок „Рідної Школи" в Тернополі зі своїх скупих фондів, бо наука в школі безплатна; учні походять звичайно з найбідніших верств. Старшина Кружка, зокрема його голова проф. Іл. Брикович і касієр дир. Іван Лень, дбають теж про те, щоб забезпечити школу з матріяльного боку, хоч скупі фонди Кружка не завжди дозволяють закупити все, що треба. А треба чимало, як нпр. докупно потрібного інвентаря, фахової підручної бібліотеки, влаштування кабінетів, збірки моделів тощо.

Міщани хлібороби школою зовсім не цікавляться; з ремісників тільки деякі одиниці; бо загал — сам небагато фахово освічений, — для справ школи байдужий.

Фахове шкільництво — хоч би у формі фахово-доповняючих шкіл — мусить знайти у нашого громадянства відповідне зрозуміння та, очевидно, підтримку, а на місці, передовсім у таких установ, як „Зоря" та Філія „Союзу Українських Купців і Промисловців". Найважнішою буде тут фундація д-ра Якова і Магдалини Туринів з Відня, утворена минулого року коштом майже 50.000 золотих, призначена на бурсу для української ремісничої молоді. Двоповерховий будинок цієї фундації при вул. Качали в Тернополі вже під дахом і буде викінчений та відданий до вжитку ще цього року. Будовою кермує радний міста Тернополя, будівничий Андрій Фаленди, а уведенням в життя фундації має занятися брат фундатора, емер. управитель складу „Нар. Торговлі" п. Микола Турин. Щойно тоді, коли фундація Туринів, досі одинока у нас поза Львовом у Галичині, увійде справді в життя, наша опущена і жиюча у злиднях ремісничa молодь знайде належну позашкільну опіку і відповідне національне виховання. Це буде мати корисний вплив і на саму фахово-доповняючу школу та на її правильну і збільшену фреквенцію, а Кружок „Рідної Школи" дасть спромогу перемінити її на коедукаційну школу та поширити фаховий вишкіл і на нашу дівочу молодь.

С. Б.

НОВИНКИ

— **Футра, всілякого рода, найвибагливіші, поручає Юліян Глушівський, пл. Капітульна 3. І. п. Телефон 254-46.** 10 37—?

— **Львів має вже автоматичні телефони.** Як було заповіджено, у Львові введено нічю зі суботи на неділю автоматизацію телефонів. Через це тратить хліб около сто телефоністок, що були заняті в телефонічній централі. Автомат працює шість разів скорше, себто зі силою 300 телефоністок разом, у часі коли телефони обслугувало 50 телефоністок. У неділю телефоністки держали ще дижури „на всякий випадок", одначе несподіванок не було, бо автомати працювали добре, сполука наступала скоро. Через день централя телефонів справджувала в абонентів, чи їх телефони мають автоматичні щитики та чи добре функціонують. До кінця вересня можна розмовляти ще скільки завгодно, бо й так за цей час апарати не реєструють іще скількости платних сполук. Від 1. жовтня вже будуть зараховувати кожну розмову. Як калькулюватиметься телефон абонентові, це буде відоме щойно 1. листопада, як прийдуть рахунки.

— **Самогубство журналіста.** Із Канади прийшла вістка, що там повісився, мабуть на тлі нервового розстрою, абсольвент фільософії Іван Хабас. У Львові був Хабас співробітником гумористичного часопису „Світло", яке видавав поет Бобинський.

— **Вбивство в Трускавці.** У Трускавці при вул. Стебницькій 45-літній Станислав Тенпрович жив від довшого часу в незгоді із своєю жінкою Марією. У суботу вечором Тенпрович у суперечці зі жінкою схопив сокиру та замахнувся нею на жінку. В обороні матері станув 17-літній син Бронислав, вирвав сокиру та вбив батька. Поліція арештувала сина й маму.

— **Прага має 911.000 мешканців.** За обчисленнями чеського статистичного уряду в початках цього року населення Праги дійшло до 911.2.. осіб. Упродовж останніх пятьох літ населення чехословацької столиці зросло на 62.467 душ.

ДИВОГЛЯДИ.

ПЛАЧ ЗАМІСТЬ ПРИВІТУ.

У південній та північній Америці поширений народній звичай витати гостя в домі плачем. Плаче господиня та її доньки, розпустивши волосся і стискають йому руки, якби висловлювали спочування. Гість слухає мовчки. У деяких країнах (як нпр. у Бразилії) гість плаче теж. Значіння такого збірного плачу: жаль за тими, які вмерли від часу останніх відвідин гостя.

—o—

СПОРТ.

МИСТЕЦТВА ЛІГИ.

КРАКІВ. Гарбарня — Краковія 1:0 (1:0).
ВАРШАВА. Легія — Варта 4:2 (2:2).
КАТОВИЦІ. Рух — Л. К. С. 5:0 (2:0).
ВАРШАВА. Варшавянка — Польонія 2:0 (1:0).

ЗА ВХІД ДО ЛІГИ.

ЛЬВІВ. Чорні — Сьмігли (Вильно) 2:0 (1:0).

МИСТЕЦТВА ОКР. ЛІГИ.

ЯРОСЛАВ. Погонь І Б — Огнісько 5:1 (1:0).
СТРИЙ. Погонь (Стрий) — Чуваї 2:2 (1:2).

СЯН — КОРОНА.

Управа Львівського Окр. Союзу Копаного Мяча (ЛОЗПН) уневажнила ухвалу західної підокруги в справі повторення змагань Кадімаг — Корона і наказала розіграти треті, рішальні змагання за мистецтво А-кляси в західній групі між самбірською Короною і перемиським Сяном. Змагання ці відбудуться мабуть у найближчу неділю у Львові.

МОСКВА — СОВ. УКРАЇНА 6:2.

В Москві розіграла репрезентація Москви мечеві змагання з репрезентацією Сов. України з вислідом 6:2 в користь першої.

ОГОЛОШЕННЯ

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10.